

Mål C-645/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

26 oktober 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Corte d'appello di Bologna (Italien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

26 oktober 2023

Klagande:

Hera Comm SpA

Motpart:

Falconeri Srl

Saken i det nationella målet

Överklagande till Corte d'appello di Bologna mot det beslut varigenom Tribunale di Bologna den 19 april 2021 biföll motpartsbolagets (nedan kallat Falconeri) yrkande om återbetalning av ett belopp som felaktigt betalats till klagandebolaget (nedan kallat elbolaget) och ålade det sistnämnda att återbetala 43 492,69 euro, jämte ränta.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Corte d'appello di Bologna har med stöd av artikel 267 FEUF begärt att EU-domstolen ska tolka artikel 1.2 i direktiv 2008/118/EG för att få klarhet i huruvida extra punktskatt på el kan anses vara en ”an[nan] indirekt... skatt...” i den mening som avses i denna artikel och, om så är fallet, huruvida nämnda artikel har direkt effekt och om det är möjligt att underlåta att tillämpa den nationella lagstiftningen inom ramen för ett förhållande mellan enskilda.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

a. Ska extra punktskatt på el, som tas ut av medlemsstaten som en andel eller multipel av den punktskatt som en vara redan är belagd med, omfattas av begreppet andra indirekta skatter i artikel 1.2 i rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG eller ska den uppfattas som en ren höjning av punktskattesatsen, med den följd att det står medlemsstaten fritt att inte använda den för de ”särskilda ändamål” som krävs enligt artikel 1.2 i direktiv 2008/118/EG?

b. För det fall extra punktskatt på el omfattas av begreppet andra indirekta skatter, ska då artikel 1.2 i rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 tolkas så, att den uppfyller villkoren för att kunna åberopas av den enskilde vid en nationell domstol för att

- gentemot säljaren av den vara som är belagd med extra punktskatt, för vilken den enskilde har erlagt indirekt skatt, göra gällande att medlemsstatens beskattning av säljaren är rättsstridig, eftersom den grundar sig på en nationell lagstiftning som strider mot bestämmelsen i direktivet, och
- följaktligen yrka att säljaren ska förpliktas att återbetala belopp som har uppburits på ett otillbörligt sätt genom övervältring på den enskilde?

Anförda unionsbestämmelser

Principen om unionsrättens företräde (Förklaringar som fogas till slutakten från den regeringskonferens som antagit Lissabonfördraget undertecknat den 13 december 2007, A. FÖRKLARINGAR OM BESTÄMMELSER I FÖRDRAGEN – 17. Förklaring om företräde), principerna om effektivitet och likvärdighet (artikel 47.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 19.2 FEU), principen om lojalt samarbete (artikel 4.3 FEU, artikel 288 FEUF, artiklarna 1.2 och 9.2 i direktiv 2008/118/EG)

Anförda nationella bestämmelser

Lagdekret nr 511 av den 28 november 1988

Ingress: ”Med beaktande av det särskilda och brådskande behovet av att säkerställa de nödvändiga resurserna till de regionala och lokala finansorganen för att garantera fullgörandet av de institutionella uppgifterna ...”

Artikel 6 i den lydelse som gällde före dess upphävande:

”1. Det införs extra punktskatt på el enligt artikel 52 och följande artiklar i ..., den konsoliderade lagen om punktskatter, vilken uppgår till följande belopp:

- a) 18,59 euro per tusen kWh för kommunerna för all slags användning som sker i bostäder ...
- b) 20,40 euro per tusen kWh för kommunerna för all slags användning som sker i andrabostäder
- c) 9,30 euro per tusen kWh för provinserna för all slags användning som sker i andra lokaler och på andra platser än bostäder, för samtliga användare, upp till en maximal förbrukning på 200 000 kWh i månaden.

2. Genom beslut, som ska antas inom tidsfristerna för godkännandet av budgeten, kan provinserna öka beloppet under punkt 1 c upp till 11,40 euro per tusen kWh.
...

3. Tilläggsskatterna i punkt 1 ska betalas av de punktskatteskyldiga som anges i artikel 53 i den konsoliderade lagen om punktskatter vid leveransen av el till slutkonsumenterna eller, för el som produceras eller förvärfas för eget bruk, när den förbrukas. Tilläggsskatter ska påföras och uppbäras på samma sätt som punktskatt på el. ...”

Lagstiftningsdekret nr 504 av den 26 oktober 1995, artikel 52.1: ”El ... är punktskattepliktig genom att det tillämpas skattesatser enligt bilaga I vid leveransen till slutkonsumenterna eller, för el som produceras för eget bruk, när den förbrukas.”

Lagdekret nr 225 av den 29 december 2010, artikel 2.2-bis: ”I väntan på att de finansiella bestämmelserna avseende avfallshanteringscykeln genomförs i sin helhet ... kan full ersättning av direkta och indirekta kostnader för hela avfallshanteringscykeln säkerställas ... på följande sätt: ..., b) kommunerna kan besluta om en särskild höjning av den extra punktskatt på el som avses i artikel 6.1 a och b i lagdekret nr 511 av den 28 november 1988 ... dock får höjningen inte överstiga gällande belopp för ovannämnda tilläggsskatt.”

Lagstiftningsdekret nr 23 av den 14 mars 2011, artikel 2.6: ”Från och med år 2012 ska den extra punktskatt på el som avses i artikel 6.1 a och b i lagdekret nr 511 av den 28 november 1988, omvandlat, med ändringar, genom lag nr 20 av den 27 januari 1989, inte längre tillämpas i regioner som inte åtnjuter särskild status ...”

Lagdekret nr 16 av den 2 mars 2012, artikel 4.10: ”Artikel 6 i lagdekret nr 511 av den 28 november 1988, omvandlat, med ändringar, genom lag nr 20 av den 27 januari 1989, upphävs med verkan från och med den 1 april 2012 för att samordna de nationella skattebestämmelser som tillämpas på elförbrukning med dem i artikel 1.2 i rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG.”

Lagstiftningsdekret nr 504 av den 26 oktober 1995

Artikel 2.1: ”Punktskattepliktiga varor ska beläggas med punktskatt vid tidpunkten för tillverkningen, inklusive, i förekommande fall, utvinningen eller införseln.”

Artikel 53.1 a: ”Skyldiga att betala punktskatt på el är a) aktörer som fakturerar slutkonsumenter för el, nedan angivna som säljare.”

Artikel 16.3: ”Fordringar som punktskatteskyldiga har på förvärvare av varor för vilka aktörerna själva har erlagt denna skatt kan övervältras ...”

Artikel 14: ”1. Felaktigt betalad punktskatt ska återbetalas, ...

2. ... återbetalning ska begäras, vid äventyr av preklusion, inom två år från betalningsdagen eller från den dag då den rättigheten kan göras gällande. ...

4. Om den punkskatteskyldige, till följd av ett rättsligt förfarande, förpliktas att till tredje part återbetala belopp som har uppburits på ett otillbörligt sätt genom övervältring av punktskatten, ska den återbetalningsskyldige, vid äventyr av preklusion, begära återbetalning [från skattemyndigheten] av beloppet inom 90 dagar från det att domen om återbetalning [till tredje part] vinner laga kraft.”

Artikel 2033 i Codice civile (civillagen): ”Den som har gjort en felaktig betalning har rätt att begära återbetalning av beloppet. ...”

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Den 1 oktober 2009 ingick elbolaget ett avtal med Falconeri om regelbunden leverans av el. Artikel 6 i lagdekret nr 511/1988 upphävdes den 1 april 2012. Till och med detta datum betalade elbolaget staten extra punktskatt på den sålda varan till Falconeri och uppbar av Falconeri det erlagda beloppet genom ”övervältring” av punktskatten.
- 2 Falconeri, som ansåg att denna extra punktskatt stred mot unionsrätten, väckte talan vid Tribunale di Bologna och yrkade att elbolaget skulle förpliktas att återbetala det belopp som Falconeri hade erlagt. Genom beslut av den 19 april 2021 biföll Tribunale di Bologna talan, fastställde att artikel 6 i lagdekret nr 511/1988 stred mot artikel 1.2 i direktiv 2008/118/EG, lämnade den nationella lagstiftningen utan avseende och ålade elbolaget att återbetala de gjorda betalningarna till elbolaget från det att tidsfristen för genomförande av direktivet hade löpt ut till det att skatten avskaffades.
- 3 Elbolaget hörsammade till en början beslutet om att återbetala summan av betalningarna till Falconeri. Elbolaget har dock senare ingett överklagande till Corte d’appello di Bologna med yrkande att ovannämnda beslut ska ändras och att det erlagda beloppet ska återbetalas.

Parternas huvudargument

- 4 Elbolaget har bestritt beslutet av Tribunale di Bologna i de delar denna domstol anförde följande: – tilläggsskatt och punktskatt är sinsemellan olika skatter, – de principer som EU-domstolen har slagit fast i samband med en begäran om förhandsavgörande är allmängiltiga (*erga omnes*) oberoende av om direktivet är *self-executing*. Enligt elbolaget är tilläggsskatt och punktskatt inte olika skatter. Tilläggsskatten är helt enkelt en höjning av punktskattesatsen. Den utgör således inte någon ”an[nan] indirekt... skatt...” i den mening som avses i artikel 1.2 i nämnda direktiv.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 5 Den hänskjutande domstolen påpekar att beslutet av Tribunale di Bologna följer fast praxis från Corte di Cassazione, enligt vilken lagstiftningen om återbetalning av den aktuella tilläggsskatten är förenlig med unionsrätten, eftersom det när det saknas gemensamma bestämmelser på området för återbetalning av skatter ankommer på medlemsstaterna att fastställa villkoren för återbetalning i överensstämmelse med principerna om likvärdighet och effektivitet (se, för ett liknande resonemang, EU-domstolens dom av den 15 mars 2007, *Reemtsma Cigarettenfabriken*, C-35/05, EU:C:2007:167, punkt 37, dom av den 7 november 2018, *K och B*, C-380/17, EU:C:2018:877, punkterna 56 och 58, och dom av den 14 februari 2019, *Nestrade*, C-562/17, EU:C:2019:115, punkterna 40 och 41). Användaren kan således begära att leverantören ska återbetala tilläggsskatten och får endast vända sig till staten om det är omöjligt eller orimligt svårt att erhålla återbetalning från leverantören, till exempel på grund av att leverantören är insolvent (se, för ett liknande resonemang, EU-domstolens dom av den 27 april 2017, *Farkas*, C-564/15, EU:C:2017:302, punkt 57, och dom av den 31 maj 2018, *Kollroß*, C-660 och C-661/16, EU:C:2018:372, punkt 66).
- 6 Enligt nämnda rättspraxis utgör tilläggsskatt och punktskatt två olika skatter, men tilläggsskatten har inte de särskilda ändamål som krävs enligt artikel 1.2 i direktiv 2008/118/EG. Dess enda syfte är i själva verket att ”säkerställa de nödvändiga resurserna till de regionala och lokala finansorganen för att garantera fullgörandet av de institutionella uppgifterna” (ingress till lagdekret nr 511/1988), medan dess hypotetiska ytterligare ändamål att stödja tjänsten för bortskaflande av avfall enligt Tribunale di Bologna enbart anges i lagen som rent potentiellt. Det är således inte styrkt att sistnämnda ändamål har eftersträvat i förevarande fall. I detta sammanhang påpekar den hänskjutande domstolen att den tolkning som EU-domstolen hittills har gjort av begreppet särskilda ändamål – som Tribunale di Bologna anammade – utgör hinder för att syftet med den aktuella tilläggsskatten omfattas av detta begrepp.
- 7 Ett fåtal domstolar anser i stället att tilläggsskatten inte utgör en annan indirekt skatt i den mening som avses i artikel 1.2 i nämnda direktiv, utan enbart en höjning av punktskatten på el.

- 8 Inom ramen för frågan huruvida tilläggsskatten kan anses vara en annan skatt på el påpekar den hänskjutande domstolen att punktskatten och tilläggsskatten har delvis överlappande struktur och ordning. Närmare bestämt utgör tilläggsskatten en höjning av punktskattesatsen och har identiska metoder för påförande, fastställande och uppbörd. Den hänskjutande domstolen hyser dock fortsatt tvivel om huruvida den aktuella tilläggsskatten ska anses skilja sig från punktskatten. Osäkerheten kring detta bekräftas av en liknande begäran om förhandsavgörande från en tysk domstol med ett delvis liknande föremål i fråga om tilläggsskatt på upphettad tobak (mål C-336/22). Enligt den hänskjutande domstolen utgör en bokstavig, systematisk och teleologisk tolkning av artikel 1.2 i nämnda direktiv hinder för att kvalificera punktskatt på el och dess tilläggsskatt som en enda indirekt skatt, eftersom båda medför självständiga skyldigheter.
- 9 När det gäller verkningarna av artikel 1.2 i nämnda direktiv anför den hänskjutande domstolen att enligt viss rättspraxis, däribland praxis från Corte di Cassazione, föreligger en skyldighet att underlåta att tillämpa artikel 6.1 och 6.2 i lagdekret nr 511/1988 och att inte beakta den direkta, horisontella eller vertikala effekten av artikel 1.2 i nämnda direktiv med hänvisning till principen om att EU-domstolens tolkning av unionsrätten är omedelbart tillämplig. Emellertid påpekar den hänskjutande domstolen att i de tvister som Corte di Cassazione har uttalat sig var mottagaren av begäran om återbetalning alltid den offentliga förvaltningen, medan klaganden i den aktuella situationen inte är ett offentligt företag och det förhållande som är föremål för tvisten visserligen är beroende av ett vertikalt förhållande men har horisontell karaktär. Den hänskjutande domstolen påpekar vidare att Corte di Cassazione har slagit fast att användaren, under iakttagande av effektivitetsprincipen, kan vända sig till säljaren för att få återbetalt den skatt som inte skulle erläggas eller eventuellt till staten för att få ersättning för den skada som lidits på grund av det felaktiga genomförandet av direktivet.
- 10 Enligt rättspraxis som går i motsatt riktning har det medgetts att artikel 1.2 i nämnda direktiv i vissa fall kan ha negativa verkningar för tredje man eller hävdats att den omständigheten att direktiv som är *self-executing* är verkningslösa vid horisontella förhållanden hindrar kunden från att åberopa direktivet gentemot leverantören. Således är det i detta fall endast möjligt att åberopa skyddet i form av ersättning (se, i detta avseende, EU-domstolens dom av den 19 november 1991, Francovich, C-6/90–C-9/90, EU:C:1991:428).
- 11 Den hänskjutande domstolen understryker att EU-domstolen upprepade gånger har slagit fast principen att direktiven, genom att enbart fastställa skyldigheter för medlemsstaten, kan skapa fördelar för den enskilde gentemot staten, men inte kan ge den enskilde rättigheter i förhållanden mellan enskilda. Enligt den hänskjutande domstolens uppfattning har emellertid gränserna för förbudet mot direktivens ”horisontella effekt” inte klargjorts uttryckligen.
- 12 Efter domen Link Logistic tycks EU-domstolen (dom av den 24 juni 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkterna 61 och 62), när den skulle uttala sig om ett rambeslut men utvidgade sitt resonemang till att omfatta direktiven,

likställa direkt effekt med att en bestämmelse lämnas utan avseende. I domen av den 18 januari 2022, Thelen Technopark Berlin GmbH (C-261/20, EU:C:2022:33, punkt 33), påpekade EU-domstolen att en nationell domstol har möjlighet att lämna en bestämmelse i nationell rätt utan avseende, när den strider mot en bestämmelse i unionsrätten som saknar direkt effekt.

- 13 Enligt den hänskjutande domstolen görs det enligt EU-domstolens praxis en skillnad mellan om ett direktiv syftar till att reglera förhållanden mellan enskilda eller att reglera vertikala förhållanden mellan enskilda och staterna, och endast underordnat eller indirekt omfattar förhållanden mellan enskilda. I det första fallet kan direktivet inte åberopas gentemot en enskild för att ändra dennes rättigheter och skyldigheter, utan fungerar endast som parameter för att slå fast huruvida nationella bestämmelser är förenliga med unionsrätten. I det andra fallet kan det däremot ge ”negativa återverkningar för tredje mans rättigheter” (se dom av den 7 januari 2004, Delena Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, punkt 57, och dom av den 7 juli 2008, Arcor AG & Co. KG, C-152/07–C-154/07, EU:C:2008:426, punkt 36) eller till och med tillämpas i horisontella förhållanden (se dom av den 26 september 2000, Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, punkt 51).
- 14 Enligt den hänskjutande domstolen innebär den omständigheten att det slås fast att artikel 1.2 i nämnda direktiv är tillämplig på det horisontella förhållandet, som är en följd av det vertikala förhållandet, ett genomförande av principerna om likvärdighet och effektivitet, vilket förhindrar oskälig skillnad i behandling av den enskilde som måste hoppas på att motparten inte kan fullgöra sina skyldigheter för att kunna begära återbetalning från staten av det belopp som felaktigt betalats. Om leverantören är i stånd att återbetala detta belopp har nämligen användaren inte rätt att gentemot motparten göra gällande att det skattesystem som har åsamkat den ekonomiska bördan är rättsstridigt. Således återstår endast skyddet i form av ersättning, vilket medför att den enskilde har en större bevisbörda (se EU-domstolens dom av den 30 september 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punkterna 51–56).
- 15 Avslutningsvis påpekar den hänskjutande domstolen att föremålet för förevarande begäran om förhandsavgörande endast delvis sammanfaller med föremålet för begäran om förhandsavgörande från Tribunale di Como i pågående mål C-316/22.